

Zeneiskola vagy zeneterápia?

Manapság egyre gyakrabban találkozunk a terápia kifejezéssel, és annak számtalan fajtájával. A fogalomhoz számtalan nézőpont kapcsolódik, amelyek egyrészt kultúránként változóak, másrészt nagyban függenek az éppen uralkodó trendektől. Egyes körökben a terápiákon való részvétel szinte divattá nőtte ki magát, míg mások értelmezésében negatív jelentést hordoz: aki terápiára jár, az bizony beteg.

A zeneterápia hasonló cipőben jár, ami köszönhető annak is, hogy hazánkban ez a cipő még igencsak gyermekméretű, legalábbis nemzetközi viszonylatban nézve. Másrésztől köszönhető a patológiás nézőpontnak, valamint annak a szemléletnek, miszerint a zenepedagógia és a zeneterápia korántsem azonos eszközökkel dolgozik, és nem feltétlenül előnyös e kettőt egymáshoz közelíteni.

Pedig vannak olyan kérdések, amelyekben a zeneterápia rendkívül hasznos segítséget tudna nyújtani a zeneoktatásnak. Ilyen például az abszolút hallás, az eltérő tanítási-tanulási módszerek, valamint a speciális nevelési igényűek fejlesztése.

Ezekről beszélgettem **Susan Rancer** amerikai zenepedagógus, zeneterapeutaival, aki 2005-ben rövid útmutatót adott ki Perfect pitch, relative pitch (Abszolút hallás, relatív hallás) címmel, amelyben praktikus és könnyen követhető tanácsokat ad zenetanárok, zeneterapeuták, valamint szülők számára.

Mi sarkallta az útmutató megírására?

Eredetileg Dr. Darold Treffert kért fel egy fejezet megírására Islands of Genius (A zsenialitás szigetei) című könyvéhez, amit elfogadtam és meg is tettem, ám a könyv megjelenéséig 10 év telt el. Türelmetlen lettem, ugyanis információkat szerettem volna átadni az abszolút hallással kapcsolatban növendékeim szüleinek, akik gyermekeik jobb megértésére törekednek. Ezért néhány részt kivettem a könyvfejezetből és önállóan adtam közre azokat. Azóta mihelyst megállapítom, hogy egy kliensem abszolút hallással bír, átnyújtom a könyvecskét a szülőknek, s ezáltal könnyebbé válik a kommunikáció.

Mit gondol, miért fűződik megannyi félreértés az abszolút halláshoz?

Mindenki másként, a maga egyéni módján értelmezi az abszolút hallást. Többnyire azzal azonosítják, amikor valaki képes pontosan megnevezni a hangokat külső viszonyítási pont nélkül. Dr. Treffert szerint az abszolút hallás nem egy egzakt adottság, hanem egy képességspektrum – és ez pontosan így van. Valójában nincs két egyforma fül.

Amint egy gyermek hozzám kerül, bizonyos jelek után kutatok, majd azokra építek. Amennyiben tisztán énekel, kiváló ritmusérzéssel bír, és valósággal függ a zenétől, jó eséllyel beszélhetünk abszolút hallásról.

Kidolgoztam egy tesztfolyamatot, amit az első foglalkozástól kezdve alkalmazok, s ez általában megerősíti a feltételezéseimet. Először párosítással kísérletezek: lejátszok egy hangot, majd megkérem, hogy játssza azt vissza a saját hangszerén. Csak ezután lépek tovább a hangok megnevezésére, ugyanis e két dolog eltérő agyi funkciókon alapszik.

Mindezt évek óta dokumentálom, így pontosan látom, miként működik a folyamat.

A közoktatásban jól ismert fogalom a speciális nevelési igény. Mit jelent ez a zeneoktatásban?

Mi a különbség?

Úgy vélem, a két fogalom azonos. Amikor új növendék érkezik hozzám, alaposan kikérdezem a szülőket a gyermekről, így a gyengeségekről is. Ezután az erősségeket helyezem előtérbe, s elsősorban azzal foglalkozom, amire a gyermek képes, és csak ezután azzal, amin még dolgozni kell. Azon terapeuták közé tartozom, akik a gyermekek pozitívumait tartják szem előtt, nem pedig a hiányosságokra összpontosítanak. Ezért pedig számos elismeréssel jutalmaznak.

Visszatérve a kérdésre: véleményem szerint nincs különbség a két meghatározás között. Az a feladatunk, hogy felismerjük a növendékek gyengeségeit és a lehető legjobb módon fejlesszük őket.

Mi pedig a zene varázsszőnyegére ülve tesszük mindezt.

Igyekszem minden esetben megtalálni a legalkalmasabb eszközt – személy szerint ez nálam a zongoratanulás. Az így elsajátított módszerek pedig más tanulmányokra is átvihetők.

Miben különbözik a zeneterápia által felkínált út az intézményes zeneoktatástól, és mennyire gyakori, hogy a szülők inkább ez előbbit választják gyermekeik számára?

Az intézményes keretek között zajló zeneoktatás és a terápiás foglalkozások között számos hasonlóságot fedezhetünk fel. Előbbi a hangszerjáték tanítását helyezi előtérbe, amelyet csoportos formában, kisebb együttesekben, zenekarokban való részvétellel valósít meg. *(Ez az amerikai oktatásformára jellemző, Magyarországon egyéni foglalkozások során zajlik a zenetanítás.)* Minket is alapvetően csoportfoglalkozásokra képeznek ki, hiszen elsősorban kórházak, iskolák veszik igénybe szolgálatainkat. Ami engem illet, az elmúlt 35 évben elfordultam a csoportterápiától és kizárólag egyéni fejlesztéssel foglalkozok.

Meglátásom szerint a különbség abban rejlik, hogy a terápiás foglalkozások sokkal inkább a cselekvés, mintsem a tanulás köré szerveződnek, szemben az intézményes zeneoktatással. A fő szempont a közös munka, az együtt muzsikálás, valamint az ezekkel járó kellemes érzés.

Éppen ezért sok szülő az egyéni foglalkozásokat választja. Sokan közülük pedig kimondottan a zongoratanulás szándékával keresnek fel.

Azok a szülők, akik felismerik a zene nyújtotta értékeket, és megengedhetik maguknak, beíratják hozzám gyermekeiket.

Ezeken kívül milyen esetekben fordulnak még Önhöz?

Nagyon gyakran azért hívnak fel, mert szeretnék megtudni, mi a gond a gyermekükkel. Netán autista, és így tovább. Sokféle kérdésre szeretnének választ kapni.

Igazi csapatmunkás vagyok, ami abban is megnyilvánul, hogy ha a szülők remek orvosokat is felkeresnek, az ő véleményük, javaslatuk általában egybeesik az enyémmel. Számomra óriási elismerés, hogy bíznak bennem.

Milyen visszajelzéseket kap az útmutatóval kapcsolatban?

Nagyszerű visszajelzéseket kapok. Sokan elmondják, hogy bizonyos jellemvonások valóban fellelhetők gyermekeik, vagy éppen önmaguk viselkedésében. Mivel az abszolút hallás örökletes, ezért felismerik, kik azok a családtagok, akik szintén rendelkeznek ezen képességgel.

Számomra is jelentős segítséget nyújt a gyermekek diagnosztizálása során. Átnyújtom a könyvecskét a szülőknek, elmondom, mi áll benne és mire számíthatnak. Miután elolvasták, megbeszéljük a tapasztalatokat.

Mit gondol, mit tehet a hagyományos értelemben vett zenepedagógia a gyermekek fejlődéséért?

Úgy vélem, a zenepedagógiának bőven van mit felmutatnia. Elismeréssel kell adóznunk azelőtt, amit a szem-kéz koordináció, valamint a vizuális követés fejlesztéséért tud tenni, s akárcsak a gyerekek, magam is látom, hogy mindez sikeresen átvihető az iskolai tanulásra.

A zene a lelkünk része, amelyet meg kell szólítani, hogy a gyermekek a lehető legtöbbet meríthessenek belőle. Együttesen bírja munkára agyunk mindkét féltekét. Zenélés közben koncentrációképességed legmagasabb szintjén kell állnod.

A zenetanulás által csakis nyerhetsz – mégpedig rengeteget.

Susan Rancer Piedmontban (California állam) élő zeneterapeuta. Diplomáját az Észak-Új Mexikói Egyetemen szerezte 1974-ben. Elsősorban speciális nevelési igényű gyermekekkel foglalkozik, köztük olyanokkal is, akik bizonyos okok miatt képtelenek a hangszerjátékra. Emellett a helyi zsidó óvoda és zsinagóga zenei vezetője, valamint a familiáris diszautonómiában szenvedőket segítő FD Hope alapítvány tagja.

Herceg Attila a Debreceni Egyetemen szerzett klarinétművész-tanár oklevelet, jelenleg a Humán Tudományok Doktori Iskolájának pszichológia PhD hallgatója, valamint a Kodály Filharmonikusok zenekari művésze. Fő kutatási területe a zenei információfeldolgozás mentén létrejövő eltérő tanulási stratégiák vizsgálata.

Herceg Attila 1986-ban született. 2009-ben a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karán klarinéttanár-kamaraművész, majd 2012-ben a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karán okleveles klarinétművész és zeneművész-tanár diplomát szerzett. Ugyanebben az évben nyert felvételt a Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola pszichológia programjába. Fő kutatási területe a zenei információfeldolgozás mentén kialakuló eltérő tanulási stratégiák vizsgálata. Szintén 2012-ben tartott előadást Vakok és látók zenei képességeinek összefüggései címmel a Professzorok az Európai Magyarországért Egyesület által szervezett IV. PhD Konferencián. 2010 óta a debreceni Kodály Filharmonikusok zenekari művésze.